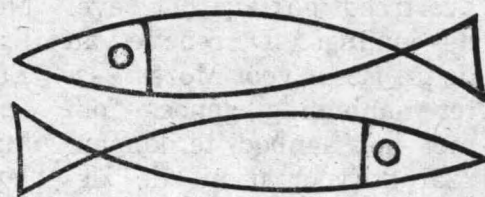

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

E. R. Postma / Eindhoven

Dit nu zijn de namen (Exodus 2) (6)

N.N. — op één uitzondering na

„Dit nu zijn de namen . . .” zo begint het boek Exodus. Des te opvallender is, dat in het kleine afgeronde geheel van Ex. 2 : 1-11 de enige die een naam draagt (of liever krijgt) Mozes is. Blijkbaar wil de verteller op hem het volle licht laten vallen.

In een commentaar lees ik: „de jeugdgeschiedenis van Mozes . . . is een echt volksverhaal, dat voortkomt uit de behoefte, de obscure (duistere, onbekende, P.) jeugd van beroemde mannen in overeenstemming te brengen met hun latere grootheid” . . . „zijn jeugd is pas belangrijk voor wie met zijn grote werk op de hoogte is.”

Dat zou dan de reden zijn waarom alleen de naam Mozes in dit brokje geschiedenis oplicht. De behoefte om alsnog en achteraf Mozes mooier te maken dan hij is. Een gefantaseerde jeugd van de latere held, zoals later de kindsheid-verhalen van Jezus in de apokryphe boeken van het Nieuwe Testament.

Aan „volksverhalen” heeft Gods volk echter niet de minste behoefte. Het gaat om heilsgeschiedenis. Daarvan worden de hoofdmomenten belicht. Bij de „opname” van Ex. 2:1-11 vervagen (tijdelijk) de contouren van de overige personen tot „een” man, vrouw, zuster, dochter (van een ook al ongenoemde farao). Alleen de *zoon* staat in het volle licht — Gods vinger wijst hem aan: Mozes. Uitgerekend deze Mozes is de enige die van al wat er gebeurt nog geen enkel besef heeft: een *kind*, een pasgeboren baby . . .

Achter de schermen

Waar heilsgeschiedenis gemaakt wordt, is onheilsgeschiedenis nabij. Mozes is geboren in het licht van Gods belofte, maar in het tegenlicht van farao's flikkerend zwaard. Zó diep grijpt satan in, wanneer hij Gods beloften wil tegenstaan. Hij telt de ellende der mensen uit, hij is on-menselijk. Hij spaart niets of niemand. Zelfs voor kindermoord schrikt hij niet terug, noch in Egypte noch in Bethlehem. Een mensenmoorder van den beginne (Joh. 8 : 44). Overal waar Gods hand de mensengeschiedenis beroert, wordt ook de Boze actief en stijgt het gejammer der mensen ten hemel. Wie de bijbel ter hand neemt, moet hem niet lezen in het platte vlak van menselijke (politieke, economische, militaire) geschiedenis, maar in de derde dimensie van Gods handelen en satans tegenstand.

Gods strategie in deze strijd is superieur. Weer zijn het vrouwen die farao's en daarmee satans plannen torpederen.

En dat met de meest simpele „wapens”: een biezen kistje, bestreken met asfalt en pek, en zo waterdicht gemaakt. Een kunst, *afgekeken van de Egyptenaren*, die van biezen (papyrus-riet) boten maakten. „Het kan”, lees ik ergens, „een in vrouwelijke list nagebootst kistje geweest zijn voor een afgodsbeeldje, omdat de Egyptenaren die kistjes wel op schepen van de ene stad naar de andere brachten bij gelegenheid van een processie.” Ergens anders las ik eens, dat men ze ook wel gebruikte als doodkisten. 't Is allemaal moeilijk meer na te gaan.

Met open mond

Eén ding staat vast: de verteller gebruikt voor het kistje een woord in het hebreuws, dat in de bijbel verder alleen nog maar wordt gebezigd voor de ark van Noach (Gen. 6 : 14 v.). Een *arkje* dus. Of, in een commentaar, heel fijntjes: arke Noach's in miniatuur. De suggestie in het woordgebruik is m.i. duidelijk: zoals Noach met de zijnen behouden bleven door de ark, zo Mozes door het biezen arkje.

De vindingrijkheid van Mozes' moeder is daarmee niet uitgeput. Het arkje krijgt een plaats aan de oever van de Nijl in het riet: het wordt niet meegenomen door de stroom. En ze plaatst er een „uitkijk” bij — de tweede vrouw in deze episode, eigenlijk nog maar een meisje: „zijn zuster ging op enige afstand staan om te zien, wat er zou gebeuren.” Een meisje houdt de wacht . . . Terecht zegt een uitlegger: „Het geloof leidt niet tot verwaarlozing der middelen. Alles is tot in onderdelen geregeld.”

Was de „ligplaats” van het arkje haar bekend als de plek waar farao's dochter gewoonlijk haar bad nam, afgeschermd door haar dienaressen? Hoe dat ook zij, het is wel de dochter van farao, die het arkje in het riet vindt en het door haar slavin laat halen. Afgezien van de „dienaressen” en de „slavin” (die waren er genoeg in Egypte . . .) nu de *derde* vrouw, die een rol gaat spelen in dit bedrijf. Zij reageert ook als een vrouw: „toen zij het open deed, zag zij het kind, en zie het jongetje schreide, zodat zij medelijden met hem kreeg . . .” Het doet denken aan Ps. 8: „Uit de mond van kinderen en zuigelingen hebt Gij sterkte gevestigd, uw tegenstanders ten spijt, om vijand en wraakgierige te doen verstommen”. Kindergeschrei en medelijden van een vrouw zetten uiteindelijk de farao schaakmat. Gods wapens zijn de eenvoud zelve.

Met wijd-open ogen

Intussen heeft farao's dochter geconcludeerd: „dit is een Hebreuws kind.” Waaruit zij dit concludeerde wordt niet vermeld. Maar de kans is groot, dat het jongetje besneden was. God stelt zich vijandig tegen Mozes op wanneer deze zijn (tweede?) zoon niet heeft besneden (Ex. 4 : 24-26). Blijkbaar werd de besnijdenis door de Israëlieten in ere gehouden en was Mozes zelf ook besneden. In dat geval is het het teken van het verbond dat farao's dochter tot de herkenning van Mozes als een *hebreuws* kind leidt. Juist deze herkenning sluit het toeval uit. Met open ogen

overtreedt ook zij „het bevel des konings.” De reactie van de prinses is voor Mozes' zuster aanleiding genoeg, om met het aanbod te komen: „zal ik voor u uit de Hebreeuwse vrouwen een voedster gaan roepen, om het kind te zogen”? Een voedster uit de hebreeuwse vrouwen: nu overtreedt farao's dochter het bevel des koning met wijd-open ogen. Ze gaat er op in. En hier mag je zeker spreken van humor in de bijbel: „Toen ging het meisje de moeder van het kind roepen. En de dochter van farao zei tot haar: Neem dit kind en zoog het voor mij, dan zal ik u het toekomstige loon geven.” Voor het voeden van haar eigen zoon wordt de moeder betaald door farao's dochter. Bovendien kan zij het kind nu veilig mee naar huis nemen: het bezit van deze zoon maakt haar niet meer staatsgevaarlijk.

Het kind moet een naam hebben

Maar Mozes — ongeweten — des te meer. Want als het kind groot geworden is, gaat het naar het paleis van farao's dochter en wordt het officieel door haar geadopteerd. Stephanus vertelt het kort en goed zo: „en toen hij te vondeling was gelegd, nam de dochter van Farao hem aan en liet hem als haar eigen zoon opvoeden.” Wat dat inhield vertelt hij er bij: „En Mozes werd onderwezen in alle wijsheid der Egyptenaren en was machtig in zijn woorden en werken” (Hand. 7: 21, 22 - vgl. 1 Kon. 4: 30). God heeft de handschoen opgenomen: Hij bindt de strijd aan tegen de machtige Farao.

Met kindergescrei, vrouwenlist en vrouwelijk medelijden. En dat leidt er toe, dat Mozes op kosten van Egypte's schatkist wordt toegerust voor zijn latere taak: Israëls leider. Hij wordt geschoold als een koningszoon: militair, economisch, juridisch, politiek — alle listen en alle kennis wordt hem bijgebracht. Op staatskosten wordt hij staatsgevaarlijk: hoe ondoorgron-

delijk zijn Gods beschikkingen en hoe onnaspeurlijk zijn zijn wegen (Rom. 11: 33)! Het kind moet een naam hebben: „en zij noemde hem Mozes, want zeide zij: ik heb hem uit het water getrokken.” Een dochter van farao legt een stukje heilsgeschiedenis in een naam, die in de geschiedenis van Gods heil nooit meer vergeten zal raken!

H. G. Geertsema / Eck en Wiel

„Wat mogen wij hopen?” met het oog op de tijd waarin wij leven (1)

Nu lezen we Openbaringen 11.

Daarna werd mij als meetstok een rietstengel gegeven, met de woorden: Sta op en meet de tempel van God en het altaar en hen die daar aanbidden. Maar blijf af van de voorhof die buiten de tempel is en meet hem niet, want hij is aan de heidenen gegeven, en zij zullen de stad vertreden, tweeënveertig maanden lang. En ik zal mijn twee getuigen bevelen om te profeteren, in zakken gekleed, twaalfhonderdzesentwintig dagen lang. Dit zijn de twee olijfbomen en de luchters, die voor de heer der aarde staan. Als iemand hun kwaad wil doen, komt er vuur uit hun mond om hun vijanden te verteren: ja, wie hun kwaad wil doen, moet aldus sterven. Zij hebben de macht de hemel te sluiten, zodat er geen regen valt in de tijd dat ze profeteren en ze hebben macht over de wateren om ze in bloed te veranderen, en macht om de aarde te slaan met allerlei plagen, zo dikwijls zij willen.

Maar als ze hun getuigenis hebben voleindigd, zal het beest dat uit de afgrond opstijgt, oorlog met hen voeren en hen overwinnen en doden. En op het plein van de grote stad, die zinnebeeldig heet Sodom en Egypte, alwaar ook hun Heer werd gekruisigd, zullen hun lijken liggen, voor de ogen van de volken en stammen en talen en naties, drieëneenhalve dag lang: en men dult niet dat ze begraven worden. En de bewoners der aarde maken zich vrolijk over hen en

vieren feest en zij sturen elkaar geschenken, want deze twee profeten waren voor hen een kwelling.

Maar na drieëneenhalve dag voer in hen een levensgeest uit God en zij kwamen overeind, en grote vreze overviel allen die hen zagen.

En zij hoorden een stem uit de hemel tot hen zeggen: Stijgt op hierheen, en ten aanschouwe van hun vijanden stegen zij in 'n wolk ten hemel. En op het zelfde ogenblik ontstond er een hevige aardbeving, en een tiende deel stad stortte in, en zeventienduizend mensen kwamen om bij die aardbeving, terwijl de overlevenden, door vrees bevangen, eer brachten aan de God des hemels.

Ook hierbij een paar opmerkingen. Voor zo ver ik weet is Openbaringen 11 de enige plaats in dit boek waar voortdurend gesproken wordt over de oordelen die over de wereld gaan en waarin gesproken wordt over *het getuigen* tegen die wereld, het profeteren.

Er wordt wel herhaaldelijk gesproken over de gelovigen en hun situatie daarin en dat zij door de oordelen heen bewaard blijven, maar voor zover ik weet is dat het enige hoofdstuk waarin gesproken wordt van een opdracht die ze hebben om te profeteren, om te getuigen. Vandaar dat ik dit hoofdstuk uitgekozen heb in verband met de vraag

hoe moeten wij, de kerk, spreken in deze tijd. En dan zijn een paar dingen opmerkelijk: de twee getuigen worden getekend met uitdrukkingen die duidelijk verwijzen naar Mozes en Elia, als de groten uit het Oude Testament. En wat ze te zeggen hebben, is opnieuw hard. Vers 15, als iemand hun kwaad wil doen komt er een vuur uit hun mond om hun vijanden te verteren, ja wie hun kwaad wil doen moet aldus sterven. Dit verwijst heel duidelijk naar het 1e hoofdstuk van 2 Koningen, daar wordt verteld dat Elia op een heuvel zit en dat de koning van Israël een groep soldaten naar hem stuurt om hem te halen en de officier die de leiding heeft over deze groep soldaten zegt tegen Elia: „Man Gods kom naar beneden en ga met me mee”. Dan zegt Elia: „als ik een man Gods ben dan moge er vuur uit de hemel komen en U en uw vijftig mannen verteren”, en dat gebeurt. Er gebeurt letterlijk wat hier staat, er moet vuur uit de hemel komen omdat ze hen kwaad willen doen, en dit gebeurt twee keer. De derde officier heeft er van geleerd en buigt zich voor Elia ter aarde en smeekt hem mee te gaan. Elia krijgt bij monde van de engel van Jahwe de opdracht om mee te gaan en hij gaat.

Zij hebben macht de hemel te sluiten zodat er geen regen valt. Ook dat verwijst duidelijk naar Elia. Elia sprak dat het niet zou regenen in 3½ jaar en het gebeurde en daarna sprak hij weer en het gaat regenen. Ook op Mozes wordt gewezen in het vervolg van vers 6: ze hebben macht om de wateren in bloed te veranderen en macht om de aarde met allerlei plagen te slaan, dat is Mozes in Egypte. Zo spreken en handelen de twee getuigen en je kunt je voorstellen, dat als je dat doet, de mensen niet aangenaam getroffen zijn, dat dat reacties oproept en verzet, na enige tijd worden ze ook gedood. Ook daar dus geen aangename boodschap.

Ik kan me nauwelijks uit wat je hoort en leest voorstellen, dat er vandaag christenen zijn van de statuur van Mozes en Elia, die zo zouden kunnen optreden en met zo'n kracht en gezag zouden kunnen spreken als Elia in Israël en Mozes in Egypte. Ik denk dat we nog een weg te gaan hebben voordat we daaraan toe zullen zijn.

Het is natuurlijk niet zo, dat je kunt zeggen dat staat in de Bijbel en nu moet ik dat zeggen en dan ga ik morgen b.v. maar op een plein staan met de boodschap dat dat gaat gebeuren. Zo gaat dat dunkt me niet. Daar is de statuur van Mozes en Elia voor nodig.

Maar er is nog een tweede opmerkelijk ding: ik denk dat wat hier staat, ons tegen de haren instrijkt en niet in de eerste plaats omdat we er ons niet toe in staat voelen, maar omdat wij er niet aan willen, dat deze dingen over de mensen van vandaag uitgeroepen zouden moeten worden. Dat ze *zullen* gebeuren en dat dit de manier

IN DIT NUMMER

- 73 Ds E. R. Postma, Dit nu zijn de namen (Exodus 2) (6)
- 74 Dr H. G. Geertsema, „Wat mogen wij hopen?” met het oog op de tijd waarin wij leven (2)
- 76 D. W. L. Milo, Iets over engelen
- 77 M. Vrijmoeth-de Jong, Bijbelgebruik in het gezin
- 78 P. C. van Wijk, Terloops ...
- 78 Liturgische Werkgroep Eindhoven, Het Liedboek
- 79 Ingezonden

is waarop van God gesproken moet worden in deze tijd. Dit is het tweede opmerkelijke, dit is zover ik weet het enige gedeelte in Openbaring waar je leest dat als de rampen plaats vinden de reactie van de overlevenden is, dat ze eer brengen aan de God des hemels. In een ander hoofdstuk, in hoofdstuk 16, lasteren ze God en bekeren zich niet. Als je weet wat er op het spel staat in deze tijd zou dit toch wel een aanwijzing kunnen zijn, dat dit de enige weg is waardoor dingen zouden kunnen veranderen. Ook bij Elia, als hij die droogte uitroept, gaat het er niet om om Israël te verwoesten, te vernietigen, maar om het weer terug te roepen naar God, zodat het weer kan leven! Denk ook aan het gesprek dat Elia met Achab heeft als hij hem ontmoet, waarbij Achab dan tegen hem zegt: „Jij bent de beroerder van Israël”. „Dat ben je zelf”, is daarop het antwoord van Elia.

Tot zover over het oordeel.

Het tweede waar ik wat aandacht aan wil geven is dit: Je vindt het bij alle profeten, dat het oordeel niet het laatste is, er is ook een voorbij aan het oordeel, een nieuw perspectief, dat bij de profeten een nieuw perspectief voor Israël vormt en in Openbaring is dit de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. Ook daar hebben we moeite mee en ik denk dat dat ook algemeen menselijk is, dat we er moeite mee hebben om voorbij het oordeel te zien, door het oordeel heen naar wat daarna komt en om daarin een stuk bemoediging te vinden. Ik denk dat die moeite nog versterkt wordt in onze tijd omdat het in de aard van onze tijd ligt te denken dat de mens hier tot vervulling en ontplooiing moet komen.

Dit is zo verweven met het denken van deze tijd, een gericht zijn op deze aarde, dat je je haast schuldig voelt om te durven verwijzen naar wat daarna komt, althans als je gevoelig bent voor wat er onder de mensen en bij jezelf leeft. Nu kun je wijzen naar het denken van de Renaissance, je kunt verwijzen naar Marx en Feuerbach. En heel bekend is de godsdienstkritiek, die bij Marx niet eens zo zeer speelt, maar bij anderen wel, waar gezegd wordt dat christenen het bestaande onrecht bevestigen door te troosten met wat later komt. Vandaar dat velen niet meer durven spreken van een troost van het leven hierna vanwege de vrees te zullen worden beschuldigd het onrecht dat er vandaag is daarmee te rechtvaardigen. Ik zal ook niet ontkennen dat dat ook wel gebeurd is, maar er rust haast een taboe op het spreken van de kerk over de troost van hierna. Dat is duidelijk niet bijbels en je vindt deze wijze van denken ook heel concreet terug in de manier waarop gesproken wordt over een nucleaire oorlog.

Je vindt die tendens zowel in de vredeskrant van het I.K.V. als in de vredeskrant Sjaloom, alsof we met

pastorale notities

FEMINISTE

„Ik zal je nu een komische geschiedenis vertellen”, schreef Calvijn op 1 sept. 1546 aan Farel, die toen in Neuchâtel was. De hoofdrol in dat verhaal heeft Marie d'Ennetières, een vrouw uit de Nederlanden; Doornik aan de Schelde. Ze stamde uit een adellijke familie en had het klooster verlaten, waarover ze als abdis de scepter zwaaide. Ze schreef een boekje en droeg het op aan de koningin van Navarre, zuster van de Franse koning: „Hoewel het ons niet vergund is om in kerken te preken, zo is het schrijven ons toch niet verboden... Het Evangelie is tot dusver zo verborgen geweest, dat men (als vrouw) geen woord durfde te zeggen en het leek erop, dat vrouwen niets moesten lezen en verstaan van de Heilige Schrift. Ik hoop in God, dat vrouwen in het vervolg niet meer zo veracht zullen zijn”. De schrijfster zinspeelt waarschijnlijk op officieuze uitspraken, ook uit protestantse hoek, als deze bijvoorbeeld: „Het is onwaardig en niet te verdragen, dat de bijbel door onervarenen, ja zelfs door vrouwen wordt gelezen”. Marie trouwde naderhand met

Antoine Froment, geref. predikant in Genève en hierover horen we Calvijn: „Onlangs is de vrouw van Froment hier gekomen en in alle winkels en op de hoeken van alle straten is zij tekeer gegaan tegen onze toga's. Ze beweert dat jij (Farel dus) een keer geprekeert hebt over de tekst: Wacht u voor de Schriftgeleerden, die tot u komen zullen in lange gewaden. Ik heb die vrouw toen behoorlijk onder handen genomen. (Calvijn schrijft: behandeld zoals het behoorde). Zij is meteen naar de weduwe van Michel gegaan, die haar gastvrij ontvangen heeft, niet alleen aan haar tafel, maar ook in haar bed, al was het alleen maar, omdat ze iets ten nadele van de predikanten gezegd had.” Een komische geschiedenis, schrijft Calvijn eerst, maar in diezelfde brief staat verderop: „De zaak staat mij dermate tegen, dat ik me er niet meer over uitlaat, totdat de Here zich ermee bemoeit. A.s. zondag is het avondmaal. Ik wilde dat ze het vieren konden, zonder dat ik erbij behoefde te zijn. Ik zou wel op handen en voeten naar Neuchâtel willen kruipen.” De grote man in Genève was toch ook een echte man: het valt niet mee om toe te geven dat een vrouw recht van spreken heeft en het is extra moeilijk, als je weinig kunt inbrengen tegen wat ze zegt.

A. H. Algra, Slidrecht

P.S. De stof voor dit stukje verzamelde ik uit F. L. Rutgers: „Calvijs invloed op de reformatie in de Nederlanden”, onlangs opnieuw uitgegeven door De Tille, Leeuwarden, en uit de brieven van Calvijn, editie Schwarz, Neukirchen.

ons denken niet voorbij kunnen aan een nucleaire oorlog. In de vredeskrant van het I.K.V. wordt over een nucleaire oorlog gesproken enkel vanuit het besef van het onvoorstelbare lijden dat met zo'n oorlog mee zou komen en dat je je daarom eigenlijk alleen maar kunt inspannen om dat te voorkomen. Maar je kunt het ook terug vinden aan de andere kant, dat het hebben van nucleaire wapenen wordt verdedigd met het argument zo'n oorlog te voorkomen.

Ik denk dat dit heel begrijpelijk is, want het is haast onvoorstelbaar om daar doorheen te denken, er aan voorbij te denken en toch meen ik dat dat nodig is en dat dit wezenlijk is voor ons christelijk leven en verstaan en spreken. Ook wanneer een nucleaire oorlog plaats vindt, is dat niet het laatste. Maar dat kunnen we niet zeggen om ons daarmee af te maken van de verschrikkingen die er mee gepaard zullen gaan.

Ik denk dat we de vragen die dat oproept, moeten laten opkomen, vragen zoals ze opkwamen vooral na de 2e wereldoorlog, van hoe is het mogelijk dat deze dingen gebeuren; zes miljoen joden, als God bestaat, hoe kan dat?

Het christelijk geloof en de theologie hebben zich daar terecht mee bezig gehouden, ook al zal daar niet makkelijk een antwoord op te geven zijn. Ik denk dat we het nodig hebben te horen hoe deze dingen te maken hebben met het oordeel van God (terwijl er ook andere kanten aan zitten) dat zijn oordeel niet losstaat van zijn liefde, zijn hart, zoals ik dat getracht heb te laten zien bij Jeremia en dit spreekt nog sterker in verband met Christus als God mens wordt en het oordeel op zich neemt en daaraan kapot gaat.

Ik denk dat ook daarin het boek Openbaring ons verder helpt, m.n. Openb. 5.

Wat is de betekenis van de boekrol? Velen zien daarin: de geschiedenis. Ik denk dat de uitleg die ik een keer gehoord heb, sterker staat: dat deze boekrol het boek des levens is, waarin de namen staan van degenen die het leven zullen beërven, je kunt zeggen de bestemming, het doel van de geschiedenis. Maar wil dat doel bereikt worden dan moeten die zeven zegels er vanaf genomen worden, en die zegels brengen met zich mee de oordelen, de plagen die verder worden beschreven, met andere woorden: dat

doel van God, de nieuwe schepping, wordt niet bereikt dan dóór die oordelen heen. En we kunnen ons voorstellen als dat het geval is dat er dan niemand op aarde is, geen schepsel dat de verantwoordelijkheid daarvoor op zich durft nemen. Ik denk dat er geen mens zou zijn, of hij zou zichzelf verre moeten overschatten, die de verantwoordelijkheid op zich zou durven nemen van een nucleaire vernietiging, als dat de weg is waarop het eeuwige leven zou worden bereid. Ik denk dat wij daar terecht voor zouden terugschrikken. Dat staat hier ook, niemand in de hemel of op de aarde was bij machte het boek te openen. Vandaar dat het zo wezenlijk is dat degene die het boek opent Jezus Christus is en Hij wordt beschreven als de leeuw uit Juda's stam, de wortel van David, maar als een lam geslacht. Hij kent het oordeel van God, het is over hem heengegaan en op een wijze die wij niet met hem kunnen meevoelen, dat is een geheim waarvan we de diepte niet kunnen beseffen. Het is wel belangrijk om ons dat te realiseren dat de zoon van God mens geworden is en door dat oordeel is heen gegaan, Hij kent de volle scherpte en hardheid daarvan.

En Hij is dan ook waardig, in staat, Hij heeft de statuur, zou je kunnen zeggen, om de zegels te verbreken. Ik meen dat dat besef een basis kan zijn van waaruit we als christenen zullen kunnen en blijven spreken, echter met een groot besef van onze kleinheid. Er klinkt in mee, dat in het lijden van de wereld God meelijdt en dat Hij daarin niet ongevoelig is.

Ik hoop dat het allemaal wat duidelijker is geworden, dat het oordeel niet het laatste is, en dat wij ook aan een nucleaire oorlog voorbij moeten kunnen denken: dat er een nieuwe schepping komt.

Tot slot lezen we Mattheüs 24.

Daarin staan soortgelijke dingen, 'als je deze dingen hoort, wees dan niet verontrust, dat is het begin van de weeën'. Dit beeld is zeer sprekend, het is als een vrouw in verwachting die de eerste weeën krijgt en dan uitziend naar de geboorte van het kind. Dit betekent niet dat zij dan niet meer gevoelig voor die weeën zou zijn. Door die weeën heen ziet ze uit naar wat komt. Dit is een heel wezenlijk beeld voor ons christenen in deze tijd.

Je zou je n.l. kunnen afvragen als dit bijbels gezien, ons spreken zal moeten bepalen, waarbij een realiteit van een nucleaire oorlog eigenlijk wordt geaccepteerd, betekent dat dan niet dat je het gebeuren ervan dan bevordert? Dat heeft men Jeremia ook verweten toen hij over de verwoesting van Jeruzalem sprak. Leidt dat er dan niet gemakkelijk toe dat we in het heden niet meer een verantwoordelijkheid zien, dat het blijft bij het getuigen en het spreken van het oordeel en dat we anders niets meer doen. Ik denk dat het getuigen heel wezenlijk is en

Jaarvergadering Opbouw

De jaarvergadering van de Gereformeerde Persvereniging OPBOUW zal dit jaar D.V. gehouden worden op

ZATERDAG 11 APRIL

om 10.30 uur in de Jeruzalemkerk te Utrecht.

In de morgenvergadering hoopt drs H. de Jong te Amsterdam te spreken over

DE AARD VAN HET SCHRIFTGEZAG

De discussie over dit onderwerp zal geleid worden door een forum.

In de middagvergadering zullen enkele huishoudelijke zaken behandeld worden.

ik denk ook dat de christenen weer moeten leren bidden en vasten. Om misverstand te voorkomen wil ik stellen dat je alleen kunt vasten als je van het leven kunt genieten. Ik denk dat dat wezenlijk is, dat vasten en bidden om te getuigen, maar dat is niet het enige. Zie daarvoor het slot van Matth. 24 : 43:

Begrijpt dit wel: als de eigenaar van het huis wist op welk uur van de nacht de dief zou komen, zou hij blijven waken en in zijn huis niet laten inbreken. Weest ook gij dus bereid omdat de Zoon des mensen komt op het uur waarop gij het niet verwacht. Wie is dus de trouwe en verstandige knecht, die de heer over zijn dienstvolk heeft aangesteld om op hun tijd het eten te geven? Gelukkig die knecht die de heer bij zijn komst daarmee bezig vindt. Voorwaar ik zeg U: hij zal hem aanstellen over al wat hij bezit. Maar is die knecht slecht en zegt hij bij zichzelf: mijn heer blijft nog wel een poosje weg, en begint hij de andere knechten te slaan en eet en drinkt met dronkaards, dan zal de heer van die knecht komen op een dag waarop hij het niet verwacht en op een uur dat hij niet kent; en hij zal hem vieren delen en hem het lot doen delen van de huichelaars. Daar zal ge-ween zijn en tandengeknars.

Dat wijst er op dat er een verantwoordelijkheid blijft ook in de verwachting van de laatste dagen voor de naaste, de verantwoordelijkheid om voor hem te zorgen. Je zou haast kunnen zeggen dat krijgt hier bij Jezus alle acent, de zorg voor de naaste, ook met het ook op de wederkomst. In Matth. 24 staan soortgelijke dingen als in het boek Openbaring. Ik denk dat dit alles heel wezenlijk is ook voor ons streven. En de laatste tekst waarmee ik zou willen eindigen, zijn de laatste verzen van de Bergrede die dikwijls onnauwkeurig worden gelezen.

mij hoort en er naar handelt, kan men vergelijken met een verstandig man die zijn huis op rotsgrond bouwde. De regen viel neer, de bergstromen kwamen omlaag, de storm stak op en zij stortte zich op dat huis, maar het viel niet in, want het stond gegrondvest op de rots. Maar ieder die deze woorden van Mij hoort, doch er niet naar handelt kan men vergelijken met een dwaas, die zijn huis bouwde op het zand. De regen viel neer, de bergstromen kwamen omlaag, de storm stak op en zij beukten dat huis zodat het volledig verwoest werd. Toen Jezus deze toespraak geëindigd had, was het volk buiten zichzelf van verbazing over zijn leer. Want Hij onderrichtte niet zoals hun schriftgeleerden, maar als iemand die gezag bezit.

Deze woorden worden vaak op de klank af gebruikt en dan wordt gezegd: wie gelooft, die heeft de vaste grond, die heeft zijn huis op de rots gebouwd en dat blijft staan ook als het gaat stormen. Wie niet gelooft heeft het huis op het zand gebouwd. Ik wil niet zeggen dat dit niet waar is, maar dat staat hier niet, tenminste niet op deze manier. Hier staat: wie mijn woorden hoort en doet die heeft zijn huis op de rots gebouwd maar wie Mij woord hoort en het niet doet die heeft het huis op het zand gebouwd. En zijn mensen die wel in zijn naam gesproken hebben, ja zelfs duivelen hebben uitgeworpen. Zij zullen ontdekken dat het criterium anders lag. Die Mij woord hoort en ze doet, die passeert het oordeel en dat gaat niet buiten het geloof om, dat behoort tot het geloof. En daarbij behoort ook het zorgen voor de naaste zoals Jezus daarover spreekt in Matth. 24. Juist in het laatste der dagen.

25 oktober 1980

D. W. L. Milo / Dalmally

Iets over engelen

Onlangs hebt u kennis gemaakt met een publicatie van de Britse Posterijen, ter gelegenheid van de laatste serie kerstzegels. Daarbij werden historische achtergronden van kerstversieringen vermeld. Vandaag, als het u interesseert, een bijschrift bij de serie kerstzegels van 1975. Die zegels bevatten afbeeldingen van musicerende engelen; zogenaamde serafijnen, die tot de hoogste orde van engelen gerekend worden. Over die „orden” en wat er mee samenhangt wil het volgende u iets vertellen.

U moet er wel mee rekenen dat deze publicatie (op geweldig grote schaal – er zijn talloze verzamelaars van de mooie Britse postzegels over heel de wereld) in min of meer neutrale bewoordingen is gesteld, waarbij enkele grove citaten. Het moge u niet hinderen, er zijn veel bronnen geraadpleegd, waaronder vooral de Bijbel. En al ontkomen sommige dichters dan niet aan hinderlijk spottende uitdrukkingen, het stuk dat wij voor u vertaalden bevat heel wat meer kennis dan onder ons algemeen is. Voorzover het boven uw parate kennis uitgaat moet u zelf maar nagaan, in hoeverre hier de Bijbel is geraadpleegd.

De serie bevat vier zegels. De eerste toont een zwevende engel, die op een Keltische harp ¹⁾, de clarsag, speelt. De kleur is meest lila. – De tweede is in diverse tinten groen gedrukt en geeft een staande engel weer, met een luit. – De derde is in tinten steenrood en bevat een zittende engel met een bazuin of klaroen ²⁾. De laatste, in bruine tinten, beeldt een vliegende engel af, die op een schalmel blaast. Alle vier engelen zijn van vleugels voorzien die, samen met linten of guirlandes, sierlijk zijn gedrapeerd. En nu begint de publicatie van de Posterijen:

„Verschillende wereldgodsdiensten leren het bestaan van engelen – een woord dat gebruikt wordt om geestelijke wezens aan te duiden, die begiftigd zijn met verstand en vrije wil, hoger en wijzer dan mensen, maar ondergeschikt aan God.

Het woord engel komt van het Griekse angelos, boodschapper, en de betekenis van engelen ligt meer in wat ze doen dan in wat ze zijn. Engelen komen voor in de religieuze verhalen van Christenen, Perzen, Joden en andere groepen, voornamelijk als knechten en boodschappers van God. Maar ze worden geacht nog andere taken te hebben. Hun eerste taak is God te prijzen en zijn wil te volbrengen. Ook worden ze geacht soms in menselijke zaken in te grijpen: om mensen uit gevaar te redden, de gelovigen te beschermen, de kwaden te straffen, de zwakken te sterken en de boze geesten te verjagen.

Volgens sommige schrijvers is de hemelse hiërarchie samengesteld uit negen orden van koren, die in rang verschillen; de hoogste zou dicht bij God staan en de laagste dicht bij de aarde, de orden onderverdeeld in tritten, drietallen. Dat zijn:

serafijnen, cherubijnen, soevereine machten; ³⁾
machten, deugden, krachten;
overheden, aartsengelen, engelen.

In het oude testament zijn ze respectievelijk genoemd als Engel des Heeren, geesten, engelen des hemels, zonen van God, wachters – en worden gesteld bij duizend duizendtallen en tienmaal tienduizend. Daar zijn veel verhalen van de Engel Gods, die aan zijn volk verscheen om het te raden en te leiden, gebeurtenissen aan te kondigen en Goddelijke geheimen mee te delen. Slechts twee aartsengelen zijn bij name genoemd in het canonieke oude testament: Michael, de aanvoerder van de hemelse strijdmachten (soms verwisseld met Sint George) en Gabriël, de hemelse boodschapper.

In het nieuwe testament wordt verteld hoe de aartsengel Gabriël gezonden werd naar Maria, om haar aan te zeggen dat ze de moeder van Jezus zou worden. Ook hoe in de nacht, waarin Jezus Christus geboren werd, deze geboorte aan herders verkondigd werd door een menigte van hemelse machten, die God prezen en de boodschap van vrede en mensliefde op aarde brachten.

Elk kind heet een engelbewaarder ⁴⁾ te hebben, die het begeleidt en helpt beschermen tegen het kwaad; ook worden engelen geacht wakers te zijn

over personen en volkeren. Dichters en anderen hebben over diverse soorten engelen geschreven, ook over engelbewaarders, rapporterende engelen, engelen in de hemel en engelgezanten.

(Volgen enkele citaten van Engelse dichters en uit de Schrift:)

*Er zijn twee engelen, die ongezien
bij ieder van ons staan
en in grote boeken schrijven
onze goede en kwade daden.*

*Hij die de goede opschrijft
sluit na elke notitie
zijn boek en stijgt naar God.*

*De andere houdt zijn vreselijke
dagboek open tot de avond,
opdat we berouw mochten hebben;
in dat geval wordt het schrift uitgewist
en laat een blanco regel over.*

Longfellow

De adellijke dichter Lord Byron wist niets hogers te schrijven dan:

*Alle engelen zongen vals en hees,
daar ze niets beters te doen hadden
dan de zon en maan opwinden
en een of twee sterretjes in hun
baan terug te brengen*

De Schotse dichter John Hey schreef in zijn verhalen voor „Kleine Broekjes” in oud-Schots:

*Hoe kreeg hij zijn voedsel? Door engelen! ⁵⁾
Hij had in die storm nooit kunnen lopen
maar zij bukten zich en leidden hem
stap voor stap,
tot waar het veilig was en warm.*

*En ik denk dat het redden van een kind
en het thuis te brengen
een heel wat beter werk is
dan rondhangen om de Troon.*

Tenslotte een citaat uit Hebr. 13 : 2

*Vergeet nooit de vreemdelingen te helpen
want sommigen hebben daardoor
onwetend engelen geherbergd.*

Hoewel de arbeid van engelen van grote betekenis is en hun geestelijk wezen onmiskenbaar, worden ze op heel verschillende wijzen beschreven.

De engel die aan de toekomstige moeder van Simson verscheen had de gedaante van een man. Serafiijnen, die rondom Gods troon zweven, worden beschreven met zes vleugels.⁶⁾ maar heten verder menselijke vormen te hebben. Cherubijnen, die de bewakers van het paradijs zouden zijn, geleken op een man met vier vleugels en vier gezichten.

Het noemen van vleugels bij verschillende wezens symboliseert hun onzienlijke en geestelijke aard; iets dat teruggaat tot de oude Egyptenaren.

Hoewel aangenomen wordt dat engelen geheel van mensen verschillen en, behalve bij bijzondere gebeurtenissen, voor hen onzichtbaar zijn, hebben schilders en dichters hen door de eeuwen afgebeeld als met menselijke vormen en met vleugels. In de christelijke iconografie⁷⁾ zijn engelen bijna algemeen afgebeeld als gevleugelde menselijke figuren.”

¹⁾ De clarsag is, volgens de overlevering, door een prins van Kreta naar Ierland gebracht. Het zou de oudtestamentische kleine harp zijn, die David voor zijn harpzangen gebruikte. — ²⁾ de oude bazuin of klaroen is een kort metalen instrument zonder gaten, kleppen of ventielen — ³⁾ de „sovereine machten” worden in het Engels aangeduid met thrones, de „machten” met dominations or dominions. U kunt denken aan wat wij zingen in E.G. 23: „Zingt serafs, engelen zingt, heft machten aan en tronen!” — ⁴⁾ engelbewaarders, zie Matt. 18 : 10 — ⁵⁾ de eerste regel luidt: How did he git thar? Angels. Bij „thar” kunt u aan het woord teerkost denken. — ⁶⁾ zie Jes. 6 : 2 — ⁷⁾ iconografie is beeldbeschrijving; icoon = gestileerde voorstelling van Christus en heiligen in de Byzantijnse kerk.

M. Vrijmoeth-de Jong / Zwolle

Bijbelgebruik in het gezin

(1)

Enkele maanden geleden stond er een „cri de coeur” in dit blad over het bijbelgebruik in het gezin. De redactie vroeg om hierop te reageren. Uit de binnengekomen brieven en uit gesprekken blijkt, dat veel gezinnen worstelen met problemen omtrent het functioneren van de bijbellezing in het gezin. Hoewel de term bijbelgebruik meer inhoudt, blijkt de moeilijkheid zich toe te spitsen op het bijbellezen aan tafel. In één van de brieven lezen we:

„In ons gezin wordt er (nog) wel dagelijks uit „de Bijbel” aan tafel „gelezen”. We proberen het zelfs ook ’s morgens te doen, maar dit kan alleen maar „orde-lijk gebeuren” als iedereen uiterlijk om 7.45 uur aan tafel is. Vader moet namelijk om 8 uur de deur uit.”

In deze ene zin worden verschillende problemen naar voren gebracht, die we hieronder afzonderlijk zullen noemen.

Tijd

De schrijfster van deze brief is blij, dat de dagelijkse bijbellezing in haar gezin nog plaats vindt. Niet voor niets zet zij het woordje „nog” tussen haakjes. Het lijkt wel alsof zij zich afvraagt hoe lang het haar man en haar nog zal lukken om dit met de kinderen vol te houden en er tijd voor vrij te maken. ’s Morgens blijkt het een nog groter probleem te geven, daar het niet meevalt op tijd op te staan. Verder in haar brief zegt zij, dat een kind het niet prettig vindt als op de valreep de Bijbel nog ter hand wordt genomen. Niet alleen dit gezin, maar in praktisch alle gezinnen blijkt het een probleem te zijn de tijd te vinden voor rustig bijbellezen in aanwezigheid van ieder gezinslid.

Vertalingen

In de boven aangehaalde zin kan het de lezer opvallen, dat de schrijfster „de Bijbel” tussen aanhalings-

tekens zet. Waarom zij dit doet wordt duidelijk als we verderop in de brief lezen: „Zelf lees ik het liefst in de „gewone” Bijbel, al ben ik nu ook zover, dat ik „Groot Nieuws” neem, terwijl vader via Groot Nieuws nu bij „Van God gesproken” terecht is gekomen.” Proeven we uit de formulering van deze zuster, dat ze eigenlijk bang is, dat ze met het gebruik van Groot Nieuws en Van God gesproken zich op glad ijs waagt en dat zo de kans op uitglijden groot is? Niet alleen zij, maar vele ouders vragen zich af welke bijbelvertaling voor gezinsgebruik het meest aan te bevelen is.

Verklaringen

Tenslotte staat in geciteerde zin het woordje „gelezen” tussen aanhalingstekens. Ook dat wordt duidelijk in het vervolg van de brief als zij schrijft: „We lezen „stukjes” uit de Bijbel, maar helemaal bevredigend vind ik het niet. Hoe vaak kom je niet iets tegen, waarover je meteen (even) met elkaar zou moeten/willen praten? Maar daar komt dat niet van vanwege school, kantoor (’s morgens), club, huiswerk (’s avonds)”. Hier komt naast het probleem tijd ook het vraagstuk van de verklaring om de hoek kijken. Alleen lezen blijkt niet bevredigend te zijn en onze zuster vraagt om een „Bijbelrooster plus uitleg in een notedop” voor deze gezinnen. Zijn er hulpmiddelen, methoden of bronnen, die bij de bijbellezing aan tafel te gebruiken zijn? Het is de derde vraag, die dezelfde schrijfster stelt, maar die ook bij de anderen naar voren komt.

Kinderen aan tafel

Het laatste probleem, dat we in dit stukje willen aanstippen, komt uit de „cri de coeur” en uit een andere reactie. Wat en hoe lees je aan tafel met kleine en/of grotere kinderen erbij? Lees je voor de kleuters uit een eenvoudige kinderbijbel, dan vindt de jeugd van ± 10 jaar daar niets aan. Komt er een bijbel voor die jeugd op tafel, dan komen de volwassenen tekort. Welke kinderbijbels zijn tegenwoordig aan te bevelen voor onze gezinnen en welke zijn niet acceptabel? De laatste jaren komen er steeds meer op de markt en het zou wel prettig zijn eens te horen waar je op moet letten bij de aankoop van deze, meestal nogal prijzige boeken. De volgende keer hopen we op het één en ander in te gaan.

terloops

door P. C. van Wijk — Zaltbommel

Homofiel zijn,
wat moet je er mee? (1)

Naar aanleiding van mijn boekbespreking van 'Vrienden van vroeger' ontving ik een brief van een moeder die een homofiele zoon heeft. Graag wil ik enkele gedeeltes uit deze brief hier overnemen:

'Ruim twee jaren weten we nu van de geaardheid van ons kind. Gelukkig hebben we na de eerste schok het gesprek steeds gaande gehouden.
Het zou te ver voeren U alle ups en downs te beschrijven, 't verdriet, de hoop en de wanhoop . . .'

Deze moeder wil vooral aandacht vragen voor het volgende:

'Dat is de verhouding: gemeente-

homofiele broeder/lesbische zuster. Door de toenemende openbaarheid van zaken die vroeger taboe bleven, komt ook dit probleem natuurlijk aan de oppervlakte.

Ons kind kon op een gegeven ogenblik geen kant meer uit, waar predikanten ongenueanceerd en met de botte bijl de homofilie uit 't bekende rijtje ergerlijke zonden lichtten en nog eens extra omlijstten met de bekende kreet van godloochende groeperingen. 'Doe wat je voelt', want dat is goed voor je, daarmee alles en iedereen afdoende op één hoop vegend. Is het een wonder dat wij thuis dan als reactie te horen kregen: 'Ik word er niet goed van en ik kan er niet meer tegen?'

Je kunt thuis nog zoveel relativeren als je wilt, maar je krijgt zo langzamerhand wel het gevoel dat geduldige en liefderijke benadering van eigen gehandicapte jonge kerkleden niet of nauwelijks aanwezig is.

Op deze wijze dreigt de kerkdeur voor hen zich te sluiten omdat men geen kant meer op kan met zijn of haar problemen, erger nog, onze kinderen (bonds-

kinderen) dreigen in handen te vallen van groepen, waar geen rekening gehouden wordt met Gods Woord en waar een geest heerst die ver van de onze afligt. Wij kunnen deze zaak niet zonder meer afdoen met een paar bijbelgedeeltes en daarna wat welgemeende woorden.

Wat mij het meest bezeerd heeft is dat ik het oneerlijk vind (op zijn minst de indruk te geven) onze medebroeders en -zusters op één lijn te stellen met al die goddelozen uit Romeinen 1. De Schrift spreekt toch duidelijk dacht ik over hen die er een behagen in scheppen ergerlijke zonden te doen. Hier is dan sprake van opzet, van zonde doen, over aanleg wordt niet gesproken. Je moet er maar mee behept zijn om dan tegen een muur op te lopen.

De harde, ik noem het maar kortzichtige opstelling die ik hierboven aanhaalde, voelen onze kinderen (in ieder geval mijn kind) zuiver aan. Als een dominee uit onze kerken na een gedachtenwisseling hierover mij tot slot nog toevoegt: 'En als ze niet anders willen, moeten ze maar synodaal worden want

daar mag alles', dan doet dit voor mij de deur dicht. Ik was er kapot van en ben weer van streek als ik er aan denk. Zo maak je alles stuk, dit is het omgekeerde van wat je wilt.'

Voorlopig laat ik het hierbij. Het zal onnodig zijn te zeggen dat ik het met de inhoud van de brief eens ben. Ik wil herhalen wat ik eerder schreef dat het hoog en hoog tijd wordt dat we, als we het over homofilie hebben, niet in de eerste plaats gaan praten over de homofiel en wat hij wel of niet mag doen, maar dat we allereerst gaan praten over onszelf, ons gaan afvragen of we werkelijk bereid zijn om op een christelijke manier met een homofiel mee te lopen, precies zoals Jezus deed op de weg naar Emmaüs. Als we niet méér weten te doen dan het weggeven van enkele bijbelteksten (en als het de bekende uit het rijtje zijn nog ten onrechte ook) dan doen we als Kaïn die het vertikte zijn broeders hoeder te zijn. Dan zijn we gelijk aan de farizeeën die op afstand bleven van iedereen die niet in hun straatje wandelde. De moeder die de brief schreef is niet de enige in onze kerken die een

LITURGISCHE WERKGROEP EINDHOVEN

Het Liedboek

Lied 72 Dit Lied is o.i. een duidelijk voorbeeld van een „Bijbel-lied” waarbij de essentie van het gebeuren (Christus en de Emmaüsgangers) volkomen schuil gaat onder een sterk exemplarische weergave en toepassing. En dat ondanks de mededeling van de dichter dat „de eerste drie strofen het evangeliebericht kort samenvatten en de vierde het toepast”. (Comp. p. 269). Zo zegt strofe 2 o.m. „in 't breken van ons brood zijt Gij ons in ons eigen huis nabij”, terwijl in de toepassing in strofe 4 de avond van de Opstandingsdag wordt tot „de levens-avond” en de opgestane Heer tot „onze laatste reisgenoot, een metgezel in alle nood”.

„De bijzonderheid uit Lucas 24:29, het is bij de avond en de dag is gedaald, geeft aanleiding tot deze toespitsing op de uitgang van ons leven”, aldus de mening van de dichter. Merkwaardig staaltje inlegkunde! De melodie is dezelfde als die van de onder ons welbekende Avondzang (Gezang 9 van de bundel 29).

Tekst: 1; melodie: 3.

Lied 73 De bij het voorgaande lied gemaakte bezwaren gelden, zij het in iets mindere mate ook hier. De dichter zegt trouwens: „had ik gezang 72 gekend, gezang 73 was ongeschreven gebleven!”, waaruit duidelijk de overeenkomst van beide liederen blijkt. Opvallend is het naast elkaar gebruiken van de verleden en de tegenwoordige tijd. Zo heeft strofe 1 in de verleden tijd: „Hij Die ons Zijn gezelschap bood” en „geduldig tekst en uitleg gaf”, terwijl strofe 2 t/m 4 spreken in de tegenwoordige tijd: „de avond daalt, Hij deelt met ons het dagelijks brood.” „Het is geschreven als aansluiting bij de Schriftlezing”, aldus de dichter (Comp. p. 270).

De melodie is weliswaar onbekend, maar erg gemakkelijk te leren.

Tekst: 2; melodie: 3.

Lied 74 Ook voor dit Lied geldt dat het sterk exemplarisch van opzet is. „Wij, als gemeente, moesten ons identificeren met de discipelen van Jezus. Wij moesten met Jezus en Maria aanzitten aan

de bruiloft te Kana en daarvan zingen,” zo meent de dichter. (Comp. p. 272).

We vragen ons dan wel af welke zin zou het hebben als wij deze gebeurtenis al zingend gaan overdoen. Op deze wijze gaat toch de eigenlijke betekenis van dit feit voor toen en nu verloren. En dan laten we het slot van strofe 5 nog maar buiten beschouwing: „Hij draagt ons over de watervloed”, etc. Hierin is geen enkel verband meer met het Schriftverhaal te bespeuren.

De melodie past erg goed bij het bruiloftsfeest. Jammer dat vanwege de niet-acceptabele tekst deze verloren gaat.

Tekst: 1; melodie: 3.

Lied 75 Belangrijk beter en volkomen aanvaardbaar is dit Lied waar, in tegenstelling met de voorgaande, de betekenis van het aangegeven Schriftgedeelte behouden is gebleven: „Gij zijt het brood, . . . het water, . . . het licht, . . . de wijnstok, . . . de herder, . . . de weg, de waarheid en het leven . . .”.

„Wat het gebruik betreft, — ik stel mij voor, dat van dit Lied telkens de eerste en de laatste en, al naar gelang, één of meer van de tussenliggende strofen worden gezongen”. (Comp. p. 274).

De melodie is in verschillende versies bekend, zodat het zaak is „dat de kerkzangers goed op de noten letten om deze prachtige melodie niet weifelend (of twee-stemmig hier en daar) te laten klinken”. (Comp. p. 973).

Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 76 Dit Lied spreekt in vraag en antwoord goed aan tegen de achtergrond van onze tijd. Het is bedoeld voor een „belijdenis-zondag” en als zodanig uitstekend bruikbaar.

„Ik zie dit Lied in de eerste plaats functioneren in een bevestigingsdienst: de gemeente als geheel zingt de strofen, vragend, de jonge leden zingen het refrein, antwoordend”. (Comp. p. 274).

De melodie, goed passend bij de tekst, zal even geleerd moeten worden. Tekst: 3; melodie: 3.

A. t.a.v. de tekst der liederen:

- het cijfer 1 bij niet voluit Schriftuurlijke tekst, b.v. vanwege het humanistisch karakter of door een sterk piëtistische inslag;
- het cijfer 2 bij een weliswaar Schriftuurlijke, maar niet direct begrijpelijke, en aanspreekbare tekst;
- het cijfer 3 als de tekst volkomen Schriftuurlijk en zonder meer verstaanbaar is.

B. t.a.v. de melodie der liederen:

- het cijfer 1 voor een niet-aanvaardbare melodie;
- het cijfer 2 voor een onbekende melodie die na enige oefening, eventueel met behulp van een koor, door de gemeente wel te zingen is en voorts ook voor een melodie die niet bepaald tot „de beste” behoort;
- het cijfer 3 voor „een goede” melodie, geschikt voor de gemeentezang.

homofiel kind heeft. Is het niet erg dat ook deze moeder moet vragen haar naam niet te noemen? Is het niet erg dat homofielen niet voor hun identiteit durven uit te komen binnen Gods gemeente omdat ze bang zijn aan de kant te worden gezet?

Het kan best zijn dat iemand kritiek heeft op b.v. hetgeen door de synode van de gereformeerde kerken werd vastgelegd, maar niemand heeft het recht te stellen dat 'daar alles mag'. Zolang we zelf geen kans zien de lasten van de homofiele medebroeder of -zuster te dragen, moeten we maar zwijgen over wat anderen hierover zeggen óf trachten tot een echt schriftuurlijk gesprek te komen.

Gemeenschap binnen de kerk van de Here Jezus dient te behouden, ook die homofiele jongen die zich aan de kant voelt gezet.

ingezonden

Een reactie aan de redactie

Deze week las ik in Opbouw het artikel „Let op de vijgeboom”¹⁾ en ben eerlijk gezegd nogal geschrokken van het Schriftgebruik dat daar naar voren komt. Het begint al met het punt dat de Bijbel gebruikt wordt als een soort christelijke horoscoop, met daarin precies alle gebeurtenissen uitgedrukt. Is dat werkelijk de boodschap van de Schrift? Natuurlijk heeft hoop en troost een belangrijke plaats in de Bijbel, maar dan gaat het toch om het goede nieuws als boodschap.

In enkele sekten heb ik het gevaar van een dergelijk standpunt gemerkt en ik geloof dat een Jehova-Getuige bijvoorbeeld evenveel reden heeft om het beest met tien koppen een andere betekenis te geven als dhr. Koning dat doet t.o.v. de E.E.G. Of liever gezegd: ik geloof dat de Bijbel ons helemaal geen recht geeft deze dingen er uit te halen. Het wordt tijd dat dat soort uitleggers oog krijg voor de manier waarop een Jood zich uitdrukt in het soort boeken als Daniël en Openbaring. Vergeet niet dat we deze boeken nooit zomaar op dezelfde manier mogen gaan uitleggen als de rest van de Schrift. U noemt het deel uit Zacharia als profetie voor Jezus' terugkomst, maar vergeet daarbij wat al te gemakkelijk de vervullingen, die het Oude Testament zelf al geeft, lijkt mij.

Waarom moeten wij meer acht geven op berichten betreffende Israël, meer dan andere landen? Als Israël aanvalt mogen wij als christenen het evenmin goedkeuren, als de aanval van een ander land. Israël is belangrijk als volk voor mij maar dan alleen omdat zij deel uitmaakt

van de kerk van alle plaatsen en tijden. In het Oude Testament maakte het hele volk Israël daar deel van uit en laten we hopen en bidden dat ook nu geheel Israël zich zal bekeren. Overigens blijkt nergens dat we voor de vijgeboom Israël moeten invullen, lijkt mij. Laten we oppassen niet al te gemakkelijk met de Heilige Schrift om te gaan, maar proberen te luisteren naar wat Gods Geest door Zijn Woord tot ons te zeggen heeft.

Th. v. Driel,
Dorpsstraat 8, Vaassen

1) Bedoeld wordt het artikel van Bert Koning (en niet 'Keuning', zoals abustievelijk in Opbouw stond) in Opbouw van 6 februari 1981.

EENZAAMHEDEN

Eenzaamheden zijn er die nier te vertalen zijn zij zijn het wegblijven van de kinderen Gods als het graf open is op zondagmorgen.

Ik lig in zondagavonden als een verlatene namen van afwezigen dwalen door mijn hoofd als ik slaap komen er kerkstoelen in mijn droom staan lege stoelen waarop nog mensen zaten in negentien acht het jaar waarin mijn moeder mij liet dopen.

De droom verschuift gelijk een beeld dat doet op een filmdoek er staan duizend televisiemasten aan de horizon er is geen ruimte meer tussen voor een kruis.

G. BOOGAARD

Uit: Tijd en Tekenen
Uitg: G. F. Callenbach n.v., Nijkerk

kerknieuws

Aktie Carmelo

Van Ds Smit te Barendrecht ontvingen we volgende verantwoording:

Verantwoording per 14 februari 1981.
942 f 10,—; 687 f 10,—; 523 f 25,—;
550 f 50,—; 091 f 10,—; 848 f 10,—;
892 f 20,—; 274 f 10,—; 528 f 100,—;
687 f 20,—; 942 f 10,—; 486 f 20,—;
186 f 25,—; 164 f 10,—; 501 f 30,—;
927 f 25,—; 091 f 10,—; 848 f 10,—;
372 f 100,—; 254 f 100,—; 654 f 20,—;
274 f 10,—; 749 f 200,—; 528 f 100,—;
435 f 25,—; 892 f 20,—; 486 f 10,—;
873 f 60,—; 848 f 15,—; 800 f 25,—;
771 f 25,—. Totaal f 1.115,—. Er is een bedrag van f 11.200,— nodig. Aan giften is binnengekomen f 9.265,—. Er is dus nog nodig f 1.935,—.
Giften zijn hartelijk welkom op giro 20.78.763 t.n.v. Diakonie Ned. Geref. Kerk, Barendrecht. Graag met bijschrift „Carmelo”.

Op de leeftijd van 87 jaar mocht in Christus ontslapen onze geliefde moeder en schoonmoeder

Anna Maria Tollenaar-van der Meulen
weduwe van ds. F. Tollenaar

Wij zijn bedroefd om het verlies dat haar plotseling overlijden voor ons inhoudt, maar dankbaar voor wat zij voor ons en onze gezinnen heeft betekend.

Namens allen,
A. F. TOLLENAAR

Haarlem, 8 maart 1981

Correspondentie-adres: Henr. Roland Holststraat 13, 3141 BK Maassluis.

de redactie ontving

Miep van Rooijen (samenstelling), Nieuw Gezinsboek voor Kerst, een bundel verhalen en gedichten, met een afdeling voor kinderen. 136 pag., f 16,50; Voorhoeve, Den Haag.

C. J. Meense, Van geslacht tot geslacht, Kerkgeschiedenis voor het voortgezet onderwijs, deel 1. Uit het Woord vooraf: „De leerstof is zo ingedeeld, dat het boek zowel op Mavo- als op Havo- en V.W.O.-niveau bruikbaar is. ... Gekozen is voor een biografisch-chronologische behandeling van de leerstof.” Deel 1 behandelt Paulus t/m Erasmus. 118 blz., f 16,90; Kok, Kampen.
Werkboek bij deel 1: 52 blz., f 3,95.

Rapporten van diverse deputaten aan de generale synode van de gereformeerde kerken Arnhem 1981: Herziening van het kerkboek - 104 blz., f 22,50.

Art. 19 van de Kerkorde (financiële steun aan theol. studenten) — 33 blz., f 7,50.
Correspondentie met de Hoge Overheid — 19 blz., f 5,50.
Radio- en Televisie-uitzending van Kerkdiensten — 5 blz., f 2,50.
Enige gezangen — 100 blz., f 22,50.
Deputaten-curatoren van de Theol. Hogeschool — 18 blz., f 4,—.
Uitgegeven door drukkerij Vijlbrief, Postbus 6080, Haarlem.

S. Braaksma, Zeg ons, wanneer zal dat geschieden, Christus' rede in Matth. 24 — In het boek wordt aandacht geschonken aan: gegevens uit de joodse wereld van die dagen, de oordeelsprofetieën van het Oude Testament, de weergave van hetzelfde antwoord in de andere evangeliën. 167 blz., f 21,75; uitgegeven door Boersma Boek, Postbus 3583, Enschede.

Kerknieuws, nieuwe stijl, nu uitgegeven door Vijlbrief, Haarlem; hoofdredactie: drs N. Scheps. Abonnementsprijs f 60,— per jaar.

Drs O. Mooiweer, Leven in het Verbond. Gods afspraak serieus nemen. Referaat gehouden op de Vrouwenkontaktdag van de Ned. Geref. Kerken te Zwolle 1980. 13 blz., f 4,— (bij 5 ex. of meer f 3,—); uitgegeven door v. d. Berg, Postbus 27, Kampen.

Dr J. D. te Winkel, Metterdaad en in waarheid. Kijk op evangelisatie en werken aan een missionaire gemeente. Over o.a. twee knelpunten: Onduidelijkheid over de verhouding tussen evangelisatie en ander kerkewerk, en het verschil in visie op evangelisatie — meer dan alleen een oproep tot persoonlijke bekeering? 136 blz., f 19,90; Kok, Kampen.

Mariologie. Tenminste 1 — Jaarboeken voor informatie en gesprek over de verhouding Reformatie/Rome. Met artikelen van Elderenbosch, Mallory, Brants, Bergman, Soeting, ter Steeg, van Andel en Boelens. 88 blz., f 15,90; Kok, Kampen.

De kunst van het loslaten, een confron-

tatie met het leven van Franciscus van Assisi, onder eindredactie van Auke Jelsma. 173 blz., f 24,90; Kok, Kampen.

Dr J. P. Versteeg, Evangelie in viervoud. Een karakteristiek van de vier evangeliën — Bijbel en gemeente deel 16. 137 blz., f 19,90.

Geeske Wiersma, In uw handen — gedichtenbundel. 43 pagina's, zonder prijsopgave; uitgegeven door Çava, Paolaan 8, Nunspeet.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Ds. H. de Jong;
H. Langerak;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,— per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Dr. Schaepmanlaan 71,
2104 VC Heemstede.
Tel. 023-285825.

Kerknieuws

36e jaargang nr. 1839
vrijdag 6 maart 1981

Onafhankelijk informatieblad over
kerk en kerkelijk leven

Hoofdredacteur: Drs. Niek Scheps
Uitgever: Vijfbrief BV - Haarlem

Prof. dr. J. Douma:

**Liever met een eerlijk geweten een roepende
in de woestijn dan alles maar goedpraten**

De Nederlandse samenleving gaat haar christelijke trekken steeds meer verliezen. Op grond van enquêtes kan men aannemen dat drie kwart van de Nederlanders nooit in de Bijbel leest. Velen zullen hun normen dan ook niet aan de Bijbel ontleenen. De werkelijkheid zal steeds meer gaan afwijken van bijbelse normen. Hoe moet een christen leven in zo'n post-christelijke maatschappij? De kerken zullen nog duidelijk zien welke taak zij hebben: zij zullen menen die maatschappij te moeten blijven oproepen Gods geboden te onderhouden. Van een compromis zullen zij vaak niet willen weten. Maar hoe moet de christen zich gedragen? En hoe moet de overheid zich opstellen? De meerderheid van het Nederlandse volk ziet de overheid zeker niet meer als Gods dienaar.

Kunnen christenen in overheidsdienst christelijke politici niet in gewetensnood komen? Dit zijn allemaal nog kwesties waarmee niet alleen de Nederlandse samenleving te maken heeft. Maar ook internationaal zijn er vragen van leven of dood aan de orde. Men denke slechts aan de kernbepaling. De christelijke ethiek zal zich op deze situatie zeker moeten bezinnen. Wat moeten christenen doen als norm en realiteit zozeer van elkaar gaan verschillen? Moeten ze de normen handhaven en zich van de realiteit maar niets aantrekken? Of moeten ze zich aan de werkelijkheid aanpassen?

Als hoogleraar in de ethiek aan de theologische Hogeschool van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt te Kampen houdt prof. dr. J. Douma zich bezig met ethische vragen. Hij voerde onlangs in het weekblad De Reformatie met prof. dr. E. Schuurman een discussie over de kernbepaling. Hij is actief in de beweging die zich verzet tegen de nieuwe wet inzake de abortus en hij adviseerde samen met zijn collega prof.

Prof. dr. J. Douma

dr. W. H. Velema te Apeldoorn de staatssecretaris van volksgezondheid verleden jaar over de kwestie van de inenting. In een gesprek dat ik met hem had kwam uiteraard een aantal ethische zaken aan de orde.

— Wat is uw oordeel over de ethische situatie van vandaag?

— In de ethiek kom je vaak de vraag tegen of de mens er met de voortgang van de tijd slechter of beter op worden. Gaat de wereld er alleen maar op achteruit? Dat kun je nooit zo in het algemeen zeggen. In een van de gemeenten waar ik predikant ben geweest, zei iemand eens tegen mij: vroeger stonden hier zeven kroegen en drie kerken, nu zijn er zeven kerken en drie kroegen. Dat lijkt een verbetering, maar dat hoeft het niet te zijn. Het is best mogelijk dat er tegenwoordig thuis drie keer zoveel wordt gedronken als vroeger in de kroeg.

Als ik toch heel in het algemeen een achteruitgang zou moeten constateren, dan

is het de openhartigheid waarmee dat wat vroeger 'zonde' genoemd werd, nu volop in het daglicht treedt. Je zou dat moderne eerlijkheid kunnen noemen, maar je zou ook kunnen zeggen dat wat vroeger in christelijk Nederland stiekem gebeurde, nu in geseculariseerd Nederland openlijk recht van bestaan wil hebben. Men ziet het kwaad tegenwoordig als heel gewoon.

Daardoor heeft het meer invloed. Vroeger hadden we nog een beschermd christelijk milieu om ons heen, maar nu moeten we veel meer op eigen benen staan. Dan wordt de strijd om je onbesmet van de wereld te bewaren, zoals Jacobus dat vraagt, zwaarder.

— Neemt alleen de openheid waarmee het kwaad wordt bedreven toe? Het kwaad zelf niet?

— Misschien is het tegenwoordig meer gecondenseerd. Maar je moet toch voorzichtig zijn met de stelling dat het boze toeneemt. Vroeger waren er ook hogere en lagere golven in het kwaad. Er is nu echter een doorbraak naar de openheid gekomen. Dat hangt ook samen met het democratisch karakter van onze samenleving. De democratie geeft het kwaad veel meer mogelijkheden om zich te ontplooiën. Je kunt je afvragen of de volstrekte consequentie van de democratie niet leidt tot anarchie. Daarmee wil ik natuurlijk niet zeggen dat je de democratie moet verachten maar hier doen zich moeilijkheden voor. Ik zing geen loflied op de democratie.

In dit nummer:

- Kerknieuws: groot in het kleine. Daarom vandaag extra veel aandacht voor berichten uit de kerken. (p. 10 e.v.).
- De komende maanden besteden we in een aparte rubriek aandacht aan het verzet dat de kerken in de Tweede Wereldoorlog boden tegen de bezetter. De eerste aflevering vandaag op pag. 11.

VEEL BESPROKEN: MAAR KENT U HET ECHT ?

BON

voor kennismaking met 'Kerknieuws'

In portvrije open enveloppe te zenden aan:

ANTWOORDNUMMER 235

2000 VE HAARLEM

Naam:

Adres:

Plaats Postcode

Op.

Voor f 48,- ontvangt u vanaf nú alle nummers van 'Kerknieuws' 1981, waarmee u zich dit jaar verzekerd van **broodnodige onafhankelijke kerkelijke informatie.**

Na uw aanmelding ontvangt u een acceptgiro-kaart. U kunt zich ook aanmelden door rechtstreeks f 48,- over te maken op postgiro **62 15 03** t.n.v. Kerknieuws - Haarlem met vermelding: 'Noteer mij als abonné'.

Het blad 'Kerknieuws' van Scheps is een begrip in kerkelijk Nederland. Per 1 januari 1981 is dit blad een uitgave van Vijfbrief - Haarlem. Een bijzondere gebeurtenis in het bijna veertig-jarig bestaan van dit bekende informatieblad, dat vermaard is om zijn objectiviteit.

*Houd Gij hem in uw boede,
Gij die uw schapen telt,
o bron van al het goede,
waaruit het leven welt.*

Lied 183 : 4a

Dankbaar en blij berichten wij de
geboorte van ons zoontje en broertje

Jan Hendrikus

Jan Dijkema
Annet Dijkema-Bijlander
Heleen
Lilian

9 maart 1981
Rijksweg 175 - 9792 PE Ten Post

Te huur in Rolde
GEZELLIGE STA-CARAVAN

volledig ingericht voor 2-4 pers.
Op gezellige camping.
Nog vrij van 9-6 tot 11-7 en
voor 23-5 en na 10-8.

Telefoon 05920-55042.

*U bent van harte welkom
op het*

Goud- en Zilversmidatelier

„DE VLINDER”

Hanna de Miranda,
Maartensgat 21,
3311 CK Dordrecht

**Ook U heeft
zo nu en dan behoefte aan ontspanning.**
EVANGELISCHE CAMPING
„T BELOOFDE LAND”

is zo'n plekje waar U zowel geestelijk als lichamelijk rust kunt komen.

Vraag folder.

Bosweg 17, 3781 NG Voorthuizen
Telefoon 03429-2942.

**Vriendelijk verzoek om uw
ADVERTENTIES
SCHRIFTELIJK
OP TE GEVEN!!!**

Uiterlijk dinsdagmorgen, 10 uur, dient de tekst in ons bezit te zijn. Foto's en tekenwerk voor het maken van cliché's dienen 1 week voor de plaatsingsdatum ter drukkerij te zijn.

Opbouw-uitgaven

Door het invullen en opsturen van onderstaande bestelbon kunt u verschillende door „Opbouw” uitgegeven en binnenkort uit te geven brochures bestellen. Alle prijzen zijn exclusief portokosten! De ingevulde bon kunt u in een open envelop zonder postzegel sturen naar:

Administratie Opbouw,
Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.

Tegelijk met de toezending van de bestelde uitgaven ontvangt u een accept-girokaart met daarop het verschuldigde bedrag vermeld.

Nette serieuze jongen van Chr. beginnelen, leeftijd 26 jaar, uit het Noorden des lands, zou graag

in contact willen komen
met een gelovig meisje

van ongeveer dezelfde leeftijd.

Brieven onder nr. 4567 bureau Opbouw,
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist.

Verhuisd: Jan L. Bakker,
van Cittersstraat 70 b
3022 IM Rotterdam
naar : Weerdsingel OZ 42 bis
3514 AD UTRECHT

★ Verklaring van alle Bijbelboeken door D. J. Christiaan, 17 delen, 2000 blz. Uniek aanbod f 26,75. Franco na girostorting 1793613. Bijbelcursus Oude-water P.B. 44.

Voor al uw
handels- en familiedrukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist

Gaarna ontvang ik:

- ex. Prof. C. Veenhof, Jona (Hulp bij Bijbelstudie) à f 1,50
- ex. Drs. H. de Jong, Ongehuwd samenwonen à f 2,60
- ex. Prof. Dr. B. Goudzwaard, Drs. H. de Jong en Prof. Dr. Ir. E. Schuurman, Het kernwapenvraagstuk (48 pag.) à f 2,50
- ex. Ds. M. R. van den Berg, Jeremia (Hulp bij Bijbelstudie) (plm. 194 pag., gebonden uitgave) à f 10,—

Naam:

Adres:

Woonplaats (postcode)

Handtekening:

Van „Jona” nog een beperkt aantal aanwezig.